

Opis systemu kontroli wewnętrznej funkcjonującej w Banku Spółdzielczym w Gliwicach

W Banku Spółdzielczym w Gliwicach, dalej jako Bank, funkcjonuje system kontroli wewnętrznej (SKW), który stanowi część systemu zarządzania Bankiem, o którym mowa w art. 9 Ustawy prawo bankowe oraz Rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 8 czerwca 2021 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz polityki wynagrodzeń w bankach.

1. Cele systemu kontroli wewnętrznej:

Przyjęte przez Bank cele systemu kontroli wewnętrznej zgodne są z postanowieniami art. 9c ust. 1 Ustawy prawo bankowe i określają:

- 1) skuteczność i efektywność działania Banku,
- 2) wiarygodność sprawozdawczości finansowej,
- 3) przestrzeganie zasad zarządzania ryzykiem w Banku,
- 4) zgodność działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.

2. Rola Rady Nadzorczej, Komitetu Audytu i Zarządu Banku:

Rada Nadzorcza

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem i zapewnieniem funkcjonowania adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej oraz odpowiedzialna jest za monitorowanie jego skuteczności.

Nadzór Rady Nadzorczej nad funkcjonowaniem systemu kontroli wewnętrznej obejmuje m. in.:

- 1) zatwierdzenie Regulaminu systemu kontroli wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Gliwicach,
- 2) zatwierdzenie kryteriów oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej,
- 3) zatwierdzenie zasad kategoryzacji nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej,
- 4) dokonanie corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, w tym adekwatności i skuteczności funkcji kontroli i Zespołu ds. zgodności,
- 5) monitorowanie adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w oparciu o informacje od Zespołu ds. zgodności, Zarządu, Komitetu Audytu, Audytu Wewnętrznego SSOZ, Zarządu SSOZ, oraz ocen audytów i kontroli wewnętrznych, w tym oceny BION.

Rada Nadzorcza nadzoruje wykonywanie obowiązków przez Zarząd Banku, dotyczących zarządzania:

- 1) ryzykiem braku zgodności,
- 2) zatwierdza Politykę zgodności Banku Spółdzielczego w Gliwicach,
- 3) co najmniej raz w roku ocenia stopień efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności przez Bank.

Komitety Audytu

Podstawowe zadanie Komitetu Audytu to kontrola procesów sprawozdawczości finansowej w Banku, zapewnienie skuteczności kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania ryzykiem, a nadto współpraca z biegłym rewidentem.

Do zadań wykonywanych przez Komitet Audytu należy w szczególności:

- 1) monitorowanie:
 - a. procesu sprawozdawczości finansowej,
 - b. skuteczności systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem oraz audytu wewnętrznego, w tym w zakresie sprawozdawczości finansowej,
 - c. wykonywania czynności rewizji finansowej, w szczególności w zakresie przeprowadzania przez firmę audytorską badania, przy uwzględnieniu wszelkich wniosków i ustaleń Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego (PANA), wynikających z kontroli przeprowadzonej w firmie audytorskiej;
- 2) opracowywanie polityki i procedury wyboru firmy audytorskiej przeprowadzającej badanie sprawozdania finansowe Banku;
- 3) opracowywanie polityki świadczenia przez firmę audytorską przeprowadzającą badanie, przez podmioty powiązane z tą firmą audytorską oraz przez członka sieci firmy audytorskiej dozwolonych usług niebędących badaniem;
- 4) kontrolowanie i monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i firmy audytorskiej;
- 5) dokonywanie oceny niezależności biegłego rewidenta oraz wyrażanie zgody na świadczenie przez niego dozwolonych usług niebędących badaniem w Banku;
- 6) przedstawianie Radzie Nadzorczej Banku rekomendacji dotyczących powołania biegłych rewidentów lub firm audytorskich, zgodnie z regulacjami, o których mowa w pkt 2) i 3).

Zarząd

Zarząd odpowiada za zaprojektowanie, wprowadzenie oraz zapewnienie we wszystkich jednostkach i komórkach organizacyjnych Banku funkcjonowania adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej, który obejmuje funkcję kontroli i Zespół ds. zgodności.

Do obowiązków Zarządu należy:

- 1) zapewnienie ciągłości działania systemu kontroli wewnętrznej,
- 2) określenie kryteriów oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej,
- 3) określenie zasad projektowania, zatwierdzania, wdrażania mechanizmów kontrolnych,
- 4) ustanowienie zasad niezależnego monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych obejmujących weryfikację bieżącą i testowanie,
- 5) zapewnienie funkcjonowania w Banku matrycy funkcji kontroli oraz przypisanie zadań związanych z zapewnieniem jej funkcjonowania,
- 6) określenie rodzaju działań podejmowanych w celu usunięcia nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej, w tym środki naprawcze i dyscyplinujące,
- 7) zapewnienie funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej w podmiotach zależnych.

Ponadto, podejmując decyzje zarządcze, Zarząd uwzględnia ustalenia przeprowadzone przez osoby realizujące funkcję kontroli wewnętrznej, kierowników, Zespół do spraw zgodności, Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS SA, będącą jednostką zarządzającą Systemem Ochrony Zrzeszenia BPS (SOZ), realizującą na rzecz Banku zadania systemu kontroli wewnętrznej w zakresie audytu wewnętrznego; lustratorów, biegłych rewidentów oraz inne upoważnione, zewnętrzne instytucje kontrolne.

Zarząd podejmuje działania mające na celu zapewnienie monitorowania efektywności wewnętrznych mechanizmów kontrolnych oraz identyfikuje obszary, operacje, transakcje oraz inne czynności przeznaczone do stałego monitorowania.

Zarząd, nie rzadziej niż raz w roku, informuje Radę Nadzorczą oraz Komitet Audytu o sposobie wypełnienia swoich zadań związanych z zapewnianiem funkcjonowania skutecznego i adekwatnego systemu kontroli wewnętrznej.

3. Przyjęty przez Bank Spółdzielczy w Gliwicach schemat organizacji trzech linii obrony w ramach struktury organizacyjnej Banku:

Funkcjonujący w Banku system kontroli wewnętrznej jest zorganizowany na trzech, niezależnych i wzajemnie uzupełniających się poziomach:

- 1) na **pierwszy poziom (pierwsza linia obrony)** składa się zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku, w tym stosowanie przez pracowników mechanizmów kontroli ryzyka, mechanizmów kontrolnych, a także dokonywanie w ramach obowiązków służbowych pracowników poziomego monitorowania (w ramach pierwszego poziomu) przestrzegania mechanizmów kontrolnych poprzez ich weryfikację lub testowanie;
- 2) na **drugi poziom (druga linia obrony)** składa się co najmniej:
 - a. zarządzanie ryzykiem przez pracowników Zespołu ds. Ryzyk i Analiz,
 - b. działalność Działu Kontroli Wewnętrznej oraz Zespołu ds. zgodności;
- 3) **trzeci poziom (trzecia linia obrony)** systemu kontroli wewnętrznej (audyt wewnętrzny), jest realizowany na podstawie Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz Umowy ze Spółdzielnią Systemu Ochrony Zrzeszenia tj. SSOZ BPS S.A. i jest wyłączony ze struktur Banku.

4. Funkcja kontroli:

Funkcja kontroli jest to element systemu kontroli wewnętrznej, na który składają się wszystkie mechanizmy kontrolne zaimplementowane w procesach funkcjonujących w Banku, niezależne monitorowanie przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych oraz raportowanie w ramach funkcji kontroli. Funkcja kontroli obejmuje stanowiska i jednostki organizacyjne odpowiedzialne za realizację działań im przypisanych. W ramach funkcji kontroli wyodrębniono procesy istotne dla Banku, w których wskazane zostały kluczowe mechanizmy. Bank gwarantuje dokumentację funkcji kontroli, w szczególności, poprzez rejestrowanie każdej operacji, transakcji, produktu i usługi oraz opis systemu, procesu, struktury organizacyjnej jak również opis w formie matrycy funkcji kontroli, powiązania celów w działalności Banku, które zostały przez Bank uznane za istotne oraz kluczowymi mechanizmami kontrolnymi i niezależnym monitorowaniem przestrzegania tych mechanizmów.

5. Umiejscowienie, zakres zadań, niezależność Zespołu do spraw zgodności i komórki audytu wewnętrznego:

- 1) W strukturze organizacyjnej Banku, **Zespół ds. zgodności** podlega bezpośrednio Prezesowi Zarządu. Niezależność Zespołu ds. zgodności zapewniona jest przez uprawnienia osoby kierującej Zespołem ds. zgodności. Mechanizmy zapewniające niezależność Zespołu ds. zgodności określa Regulamin funkcjonowania Zespołu ds. zgodności w Banku Spółdzielczym w Gliwicach. Zakres zadań Zespołu ds. zgodności:
 - a. opracowanie projektów aktów normatywnych dotyczących zarządzania ryzykiem braku zgodności,
 - b. identyfikowanie ryzyka braku zgodności, w szczególności przez analizę przepisów prawa, regulacji wewnętrznych Banku, standardów rynkowych oraz wyników wewnętrznych postępowań wyjaśniających,
 - c. ocena ryzyka braku zgodności,
 - d. tworzenia i wprowadzania mechanizmów kontroli ryzyka braku zgodności,
 - e. monitorowania wielkości i profilu ryzyka braku zgodności,
 - f. okresowego przekazywania raportów w zakresie ryzyka braku zgodności dla Zarządu i Rady Nadzorczej,
 - g. coroczny niezależny wewnętrzny przegląd wdrożenia polityki wynagrodzeń oraz raportowanie w tym zakresie Radzie Nadzorczej Banku,
 - h. dokonywanie analiz niezbędnych do oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w Banku w tym do oceny adekwatności i skuteczności funkcji kontroli oraz oceny realizacji celów systemu kontroli wewnętrznej; analizy przeprowadzane są w oparciu o dane uzyskiwane w wyniku: niezależnego monitorowania kluczowych mechanizmów kontrolnych procesów istotnych, kontroli instytucjonalnych wewnętrznych, audytu wewnętrznego realizowanego przez SSOZ, badania sprawozdania finansowego przez biegłego rewidenta, oceny BION oraz z wykorzystaniem informacji pozyskanych z systemu informacji kierownictwa.
- 2) **Audyt wewnętrzny w Banku** realizowany jest przez Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS S.A na mocy postanowień Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz Umowy SSOZ BPS S.A., i jest wyłączony ze struktur Banku.
- 3) **Dział Kontroli Wewnętrznej** pełni rolę koordynująco-kontrolną, jest podległy bezpośrednio Prezesowi Zarządu, zakres jego działań jest określony w Regulaminie Organizacyjnym i w szczególności obejmuje:
 - a. przeprowadzanie testów poziomych i pionowych przestrzegania mechanizmów kontrolnych,
 - b. opracowywanie, uaktualnianie i realizacja długoterminowego planu kontroli wewnętrznych,
 - c. bieżące monitorowanie i ocena stopnia realizacji zaleceń pokontrolnych z audytu wewnętrznego dokonywanego przez komórkę audytu wewnętrznego (Komórkę Audytu Wewnętrznego SSOZ) w Banku,
 - d. bieżące monitorowanie i ocena stopnia realizacji zaleceń pokontrolnych z inspekcji przeprowadzonych przez KNF i inne organy kontrolne w jednostkach i komórkach organizacyjnych Banku,

- e. bieżące monitorowanie i ocena stopnia realizacji zaleceń pokontrolnych wydanych przez Prezesa Zarządu Banku po kontrolach instytucjonalnych wewnętrznych przeprowadzonych przez komórkę właściwą ds. kontroli wewnętrznej oraz zaleceń wydanych po przeprowadzonych testach w ramach MFK,
- f. sygnalizowanie niekorzystnych zjawisk występujących w działalności jednostek i komórek organizacyjnych Banku,
- g. sporządzanie okresowych sprawozdań z zakresu prowadzonej działalności i przedkładanie ich Zarządowi, Komitetowi Audytu oraz Radzie Nadzorczej Banku,
- h. weryfikacja przekazywanych przez Bank informacji do Nadzorcy w ramach corocznej oceny BION,
- i. koordynacja działań kontrolnych, wykonywanych w zakresie wynikającym z Umowy Systemu Ochrony, w tym współpraca z Komórką Audytu Wewnętrznego SSOZ,
- j. koordynowanie prac związanych z tworzeniem i funkcjonowaniem matrycy funkcji kontroli,
- k. opracowanie/aktualizacja Regulaminu systemu kontroli wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Gliwicach.

6. Zasady corocznej oceny skuteczności i adekwatności systemu kontroli wewnętrznej, dokonywanej przez Radę Nadzorczą Banku:

Rada Nadzorcza Banku dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej pierwszego i drugiego poziomu, co najmniej w oparciu o następujące dokumenty i informacje:

- 1) wyniki kontroli/przeglądów/audytów zewnętrznych realizowanych przez komórki wewnętrzne i zewnętrzne Banku (w tym przeglądy zewnętrzne na zlecenie Rady Nadzorczej Banku),
- 2) wyniki audytów realizowanych przez SSOZ BPS S.A.,
- 3) wyniki niezależnego monitorowania kluczowych mechanizmów kontrolnych procesów istotnych,
- 4) wyniki badania sprawozdania finansowego przez Biegłego rewidenta,
- 5) ocena BION.

Oceny adekwatności i skuteczności samej III linii obrony (audytu wewnętrznego) jest dokonywana wyłącznie przez Radę Nadzorczą SSOZ, zgodnie z zapisami Umowy SSOZ i powszechnie obowiązującymi przepisami prawa.

Informacja o wynikach corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej przeprowadzonej przez Radę Nadzorczą Banku przekazywana jest do Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia (SSOZ).

Zarząd Banku Spółdzielczego w Gliwicach